

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____
(підпис)

“ ____ ” _____ 2018 р.

Реферат
на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування» за
магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси» на тему:
«ПРИБУТКОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО
ОПТИМІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ»

Виконавець: студент Центру заочної форми навчання
Маснюк Андрій Сергійович _____
/підпис/

Науковий керівник: професор,
кандидат економічних наук Дубовик
Ольга Юхимівна _____
/підпис/

ОДЕСА – 2018 рік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливою передумовою забезпечення стабільного розвитку економіки України є ефективне функціонування її податкової системи. Невід'ємною складовою податкової системи будь-якої країни з ринковою економікою є прибуткові податки. Ці податки відіграють ключову роль при оподаткуванні доходів господарюючих суб'єктів та фізичних осіб.

Сьогодні в умовах неефективності державного регулювання і розподілу податкових надходжень в економіці України, поглиблення майнового розшарування суспільства, надзвичайної важливості набуває вивчення удосконалення оподаткування доходів юридичних та фізичних осіб.

Прибуткові податки відіграють важливу роль, оскільки вони є основою податкової системи України. Податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток становлять значну частку доходів бюджету. З їхньою допомогою можна стимулювати та підтримувати економічне зростання, інноваційний вектор розвитку держави, спрямовувати діяльність платників податків у суспільно корисних напрямках. Недоотримання вказаних податків викликає різноманітні негативні соціально-економічні наслідки. Тому, покращення справляння даних видів податків знаходиться серед важливих проблем, від вирішення яких залежить розвиток бізнесу в Україні.

Необхідно відзначити, що фундаментальні засади теорії оподаткування прибуткових податків закладено у роботах зарубіжних вчених-економістів: Е. Ліндалем, Дж. Міллем, Л. Штейном, А. Венгером, А. Лаффером, Дж. Б'юкененом, А. Пігу, П. Самуельсоном, К. Вінселем та ін. Проблема оптимізації прибуткового оподаткування, теоретичним та практичним аспектам впливу податків на формування доходів бюджету, напрямкам реформування податкової системи в умовах ринкової економіки України присвятили наукові дослідження відомі українські економісти: Н. А.

Абрамченко, О.Ф. Андросова, В. Л. Андрущенко, В.Г. Баранова, І.Р. Безпалько, Г. В. Блажко, І.В. Васильєва, К.О. Гетьман, О.О. Головашевич, Ю.Г. Гуменна, О.Р. Дивеєв-Кириленко, Т.А. Донець, О.Ю. Дубовик, Л. М. Духновська, П. В. Іськевич, О. О. Кривцов, С.В. Кучер, С. О. Лук'янцев, В.М. Мазярчук, В. П. Мартиненко, Т.В. Мединська, Н. А. Морозова, А. О. Нікітішин, Є. А. Носова, О. Ю. Окуленко, С. В. Пархоменко-Цироцианц, Н.Н. Побережна, О.А. Сич, Л.П. Сідельникова, І. В. Сіліна, В. В. Сомова, Ю.С. Стоян, Л.Д. Тулуш, А.В. Хомутенко, В. В. Чеканова, Ю.О. Швець, Р. В. Шумський та ін. Більшість фахівців акцентують увагу на недоліках податкового законодавства та необхідності його реформування. В той же час вони роблять висновки, що повністю змінювати систему оподаткування не можна, необхідно здійснювати пошук шляхів її удосконалення.

Метою дипломної роботи є дослідження прибуткового оподаткування в Україні та обґрунтування напрямів його удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі необхідним є вирішення наступних **завдань**:

1) розглянути сутність та особливості побудови системи прибуткового оподаткування;

2) охарактеризувати нормативно-правове регулювання системи прибуткового оподаткування;

3) з'ясувати проблеми функціонування системи прибуткового

оподаткування в Україні;

4) провести моніторинг надходження прибуткових податків до Державного та місцевих бюджетів України;

5) здійснити діагностику впливу основних соціально-економічних показників на надходження прибуткових податків в Україні;

- б) провести прогнозування надходжень прибуткових податків до бюджету України;
- 7) обґрунтувати можливості імплементації зарубіжного досвіду у практику прибуткового оподаткування в Україні;
- 8) запропонувати шляхи розвитку системи прибуткового оподаткування в Україні.

Об'єктом дослідження є система прибуткового оподаткування.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають між державою та юридичними і фізичними особами у процесі оподаткування їх доходів.

Методи дослідження. В процесі написання дипломної роботи використовувався системний підхід, що дав можливість провести комплексне дослідження процесів формування та функціонування механізму прибуткового оподаткування в Україні. В процесі дослідження нормативноправове регулювання системи прибуткового оподаткування використано порівняльно-правовий метод. При дослідженні теоретико-правових засад формування та функціонування механізму прибуткового оподаткування, ідентифікації понятійного апарату використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрагування та конкретизація, метод аналогії. У ході оцінювання вітчизняної практики справляння прибуткових податків використані методи групувань, порівняння, статистичного, вертикального й горизонтального аналізу. Для наочного зображення статистичного матеріалу використано методи узагальнення та графічного зображення даних, табличний метод. При прогнозуванні прибуткових податків до бюджету використано економікоматематичні методи, а саме метод кореляційно-регресійного аналізу та трендовий аналіз. Для розробки рекомендацій стосовно удосконалення

системи прибуткового оподаткування в Україні використані методи аналізу та синтезу, групування, порівняння та наукової абстракції.

Інформаційною базою дослідження є основні положення законів України, указів і послань Президента України, постанов Верховної Ради України, постанов Кабінету Міністрів України з питань оподаткування. Використано статистичні і аналітичні матеріали Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державного казначейства України. Інформаційним забезпеченням роботи стали також монографічні дослідження, підручники та навчальні посібники, періодична економічна література, статистичні звіти та Інтернет ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 115 сторінок. Основний зміст викладено на 106 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 28 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-правові засади прибуткового оподаткування»* розглянуто сутність та особливості побудови системи прибуткового оподаткування, охарактеризоване нормативно-правове регулювання системи прибуткового оподаткування, розглянуті проблеми функціонування системи прибуткового оподаткування в Україні.

У другому розділі *«Фіскальна ефективність прибуткового оподаткування в Україні»* проведений моніторинг надходження прибуткових податків до державного та місцевих бюджетів; здійснена діагностика впливу основних соціально-економічних показників на надходження прибуткових податків в Україні, проведене прогнозування надходжень прибуткових податків до бюджету України.

У третьому розділі *«Удосконалення системи прибуткового оподаткування в умовах ринкової трансформації економіки України»* обґрунтовані можливості імплементації зарубіжного досвіду у практику прибуткового оподаткування в Україні, розроблені основні шляхи розвитку системи прибуткового оподаткування України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Податки є одним з інструментів вилучення частини доходів юридичних та фізичних осіб на користь держави та територіальних громад. Особливе значення мають прибуткові податки, які справляються залежно від отриманих доходів платника. Прибуткове оподаткування використовують як інструмент регулювання розвитку виробництва, споживання, заощаджень, стимулювання економічної активності, а також як фіскальний інструмент

наповнення бюджету країни. Система прибуткового оподаткування – це сукупність законодавчо встановлених прибуткових податків, принципів, форм і методів їх встановлення, зміни або скасування, а також спосіб забезпечення сплати прибуткових податків і контролю за їх своєчасним і повним надходженням до бюджетів різних рівнів. Система прибуткового оподаткування за економічним змістом об'єкта оподаткування включає два загальнодержавні податки: податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств.

2. Нормативно-правову основу прибуткового оподаткування в Україні становлять: Конституція; Податковий та Бюджетний кодекси; нормативноправові акти, прийняті на підставі та на виконання Податкового кодексу; рішення органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів. Механізм стягнення прибуткових податків регламентує III та IV розділи Податкового кодексу України. Відповідними статтями цього розділу встановлені основні елементи прибуткових податків, до яких відносяться: платники податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати, податковий період, ставки, пільги тощо.

3. Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що основними проблемами в сфері оподаткування доходів громадян є: орієнтація елементів податку з доходів фізичних осіб на виконання переважно фіскальної функції; недотримання принципу соціальної справедливості при оподаткуванні доходів громадян; високий податковий тиск на населення, що має низький рівень доходів; ухилення від сплати податків. Крім цього, існуюча на сьогодні в Україні система оподаткування прибутку підприємств має суттєві недоліки, які пов'язані як з недостатніми фіскальними властивостями цього податку, так і з необхідністю посилення його стимулюючої функції. Збалансування потребує також величина податкових ставок, податкова база та систем пільг при оподаткуванні прибутку підприємств. Проаналізувавши

переваги та недоліки механізму прибуткового оподаткування в Україні можна виділити основний недолік, який об'єднує податок на прибуток та податок на доходи фізичних осіб – це погане адміністрування, що проявляється у бажанні контролюючих органів перевіряти податковий облік платників, що є неприпустимим з огляду на його дуалізм.

4. За результатами моніторингу надходження прибуткових податків до Державного та місцевих бюджетів України виявлено, що обсяг надходження прибуткових податків за останні п'ять років до доходів Державного бюджету зріс на 80,3 млрд. грн., тобто на 130,15%. Такого зростання було досягнуто за рахунок зростання як податку на прибуток підприємств, так і податку на доходи фізичних осіб. Так надходження податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України за 2013-2017 рр. зросли на 12,6 млрд. грн. або на 23,2%. В свою чергу надходження ПДФО за аналізований період збільшилися на 67,7 млрд. грн. або на 914,86%. Виявлено, що частка податку на прибуток підприємств у доходах Державного бюджету України зменшилася з 20,67% у 2013 році – до 10,67% у 2017 році. В свою чергу частка податку на доходи фізичних осіб у доходах Державного бюджету за аналізований період зросла з 2,82% у 2013 році – до 11,97% у 2017 році. Слід відмітити, що надходження від податку з доходів фізичних осіб до Державного бюджету у 2014-2017 роках значно зросли у порівнянні з 2013 роком в результаті зміни бази оподаткування, визначеної в Податковому кодексі України.

5. Проведена діагностика впливу основних соціально-економічних показників на надходження прибуткових податків в Україні дозволила зробити висновок, що зменшення ставки оподаткування податку на прибуток підприємств позитивно вплинуло на надходження податку та фінансові результати підприємств. Але у порівнянні з показниками 2013-2014 рр. у наступні роки надходження значно зменшуються внаслідок нестабільної

ситуації та бойових дій на сході України, анексії Криму, у зв'язку з чим більшість великих підприємств - платників податку закрилися та зазнали значних збитків або назавжди втратили свої активи. В умовах, коли більше третини економіки країни перебуває в тіні, податковий тиск зміщується на добросовісних платників податків, про що може свідчити зростання рівня переоплат податку на прибуток та виявлені диспропорції між динаміками макроекономічних показників і надходженнями податку на прибуток підприємств. При цьому погіршується інвестиційний клімат у країні, підривається імідж країни на міжнародній арені, знижується рівень довіри до державних інституцій, що перешкоджає активізації інноваційно активного легального підприємництва та економічному розвитку країни в цілому.

Фіскальна роль ПДФО сьогодні залишається досить стабільною та вагомою (близько 5% ВВП). Цей податок займає друге місце серед податкових надходжень Зведеного бюджету, протягом року його надходження мають чітко виражену періодичність із незначними коливаннями, а отже, можуть бути досить точно прогнозовані. Незважаючи на оголошену урядом політику бюджетної децентралізації, частки розподілу ПДФО між Державним та місцевими бюджетами змінилися на користь Державного бюджету, що впливає на фінансову самостійність органів місцевого самоврядування.

6. В роботі було проведено прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України методом кореляційно-регресійного аналізу. До факторів, які впливають на обсяг надходжень податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету України, віднесено валовий внутрішній продукт та фінансові результати підприємств до оподаткування. За результатами математичного моделювання виявлено, що у 2018-2019 роках надходження податку на прибуток до Зведеного бюджету у порівнянні з 2017 роком знизяться. Прогнозування надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджету України було здійснено за допомогою трендового аналізу.

Згідно прогнозу розмір податку на доходи фізичних осіб у 2018-2019 рр. збільшиться

7. За результатами проведеного дослідження зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств запропоновані наступні заходи реформування податкової системи України: впровадити прогресивні ставки податку на прибуток підприємств на кшталт таких, які діють у США; встановити знижені ставки податку на прибуток підприємств для сектору малого бізнесу; розширити можливості застосування методу прискореної амортизації шляхом встановлення оптимальної норми амортизації та створення спеціальних фондів амортизаційних відрахувань як у США, Японії, Австрії, Німеччині, що дозволить швидко накопичити капітал для оновлення застарілої техніки, перейти на обладнання, що мінімально шкодить навколишньому середовищу та залучити інвестиції для оновлення і розвитку виробництва; запровадити податкові пільги як в Канаді та Китаї для компаній, що належать до пріоритетних галузей розвитку економіки України, що буде сприяти залученню іноземних інвестицій, стимулювати розвиток науково-технічного прогресу та розвиток економіки в цілому; встановити фіксований мінімальний корпоративний податок як в Австрії та США незалежно від результату діяльності та кількості пільг підприємств, що дозволить посилити фіскальну ефективність податку на прибуток; запровадити інвестиційний податковий кредит, що дозволить підприємствам вкладати кошти в нове виробництво, а це в свою чергу, сприятиме появі нових робочих місць та економічному зростанню. В процесі дослідження можливості адаптації зарубіжного досвіду оподаткування доходів фізичних осіб до національної практики було встановлено, що у переважній більшості розвинутих країн використовується прогресивна шкала оподаткування, тому за умови економічного зростання, подібну шкалу доцільно запровадити і в Україні. Щодо податкових пільг, то доцільно застосувати досвід Великобританії, в якій

розмір доступної персональної знижки залежить від віку платника та рівня його загального оподаткованого доходу.

8. В роботі запропоновані наступні рекомендації щодо вдосконалення системи справляння податку на прибуток підприємств: усунення розбіжностей між податковим та бухгалтерським обліком; відміна права платників на перенесення на наступні податкові періоди від'ємного значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток підприємств; змінити діючу модель оподаткування прибутку підприємств на модель оподаткування виведеного капіталу на кшталт естонської моделі оподаткування прибутку, але з урахуванням національної специфіки; здійснити перехід від нейтральної ставки податку на прибуток до регресивної, сутність якої полягає у тому що при збільшенні об'єкта оподаткування, ставка податку зменшується; встановити таку систему пільг, яка буде спрямована на стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, а не на ухилення від сплати податку, як це має місце сьогодні, а саме запровадити механізм прискореної амортизації, інвестиційної податкової знижки та інвестиційного податкового кредиту. До основних напрямів реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні необхідно віднести: врегулювання механізму надання податкових соціальних пільг у напрямку збільшення їх розміру до розміру прожиткового мінімуму та перегляду межі, до якої можна застосовувати пільгу; зменшення фіскального тиску на бідні верстви населення; підвищення ставок оподаткування для високих доходів та запровадження неоподаткованого мінімуму доходів для всіх громадян; запровадження прогресивної шкали ставок; перехід до оподаткування більшості видів доходу, що не дозволить ухилятися від сплати податків; збільшення доходів населення, що надасть змогу збільшити базу оподаткування, що в свою чергу збільшить надходження бюджетів.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»

**Маснюка Андрія Сергійовича на тему «Прибуткове оподаткування та
напрями його оптимізації в Україні»**

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – система прибуткового оподаткування.

У роботі розглянуті теоретико-правові засади прибуткового оподаткування. Проведений аналіз фіскальної ефективності прибуткового оподаткування в Україні. Обґрунтовані напрями удосконалення системи прибуткового оподаткування в умовах ринкової трансформації економіки України.

Ключові слова: оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, фіскальна ефективність, зарубіжний досвід, удосконалення.

ANNOTATION

Masnyk Andrew

**«Profitable taxation and its directions optimization
in Ukraine»**

thesis for Master degree in specialty «Finance, banking and insurance»
under the program «State and municipal finances»
Odessa national economic university, Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research is the system of income taxation.

The paper deals with the theoretical and legal basis of income taxation. The analysis of the fiscal efficiency of income taxation in Ukraine Justified the direction of improving the system of income taxation in the market transformation of the economy of Ukraine.

Keywords: taxation, personal income tax, corporate income tax, fiscal efficiency, foreign experience, improvement.